

ارائه الگوی ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌های فولاد ایران مبنی بر روش گزند تئوری

طاهره رضا زاده نکیه^۱

محمدحسین رنجبر^۲

مرتضی شفیع^۳

فائق احمدی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۱۹

چکیده

رقابت‌پذیری یک شرکت را می‌توان با استفاده از اندازه‌گیری عملکرد موثر، پشتیبانی کرد، در نتیجه حاکمیت شرکت‌ها باید شاخص‌های تأثیرگذار بر عملکرد شرکت را شناسایی و آن‌ها را به روشی موثر مدیریت کنند. به نظر می‌رسد که شرکت‌های موفق در یک صنعت احتمالاً بر روی برخی فعالیت‌های ضروری تمرکز می‌کنند که اجازه می‌دهد تا آن‌ها را برای دستیابی به بهترین نتایج ممکن در چارچوب محدودیت‌های بازار خود فعالیت نمایند. با عنایت به اهمیت رقابتی که امروزه شرکت‌ها را به تبیین بهتر شاخص‌های عملکرد منجر نموده، این پژوهش باهدف ارائه الگوی ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌های فولاد ایران مبنی بر روش گزند تئوری در سال ۱۴۰۲ از طریق مصاحبه عمیق با ۱۰ نفر از پژوهشگران دانشگاهی و خبرگان حوزه مالی و سرمایه‌گذاری شاغل در صنایع فولادی انجام شده است. بدین ترتیب ابتدا با استفاده از نمونه‌گیری گلوله برفی و بر اساس نظر خبرگان مقوله‌ها تحت عنوان شرایط علی، شرایط مداخله‌ای، شرایط زمینه‌ای، و عوامل راهبردی و پیامدها با استفاده از نرم‌افزار اطلس تی مورد تحلیل قرار گرفت و متغیرهای مناسب الگو شناسایی گردید. با توجه به نتایج مصاحبه با افراد صاحب‌نظر، بیشترین فراوانی‌ها مربوط به استقرار سیستم بهایابی، فقدان سیستم یکپارچه، فرایند پایدار نظارت مالی، هزینه اداری و تشکیلاتی، اعتباربخشی به خروجی سیستم مالی گزارش گردید.

واژه‌های کلیدی: عملکرد مالی، سیستم بهایابی، نظارت مالی، اعتباربخشی.

۱ گروه حسابداری، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران. Trezazadeh2018@gmail.com

۲ گروه حسابداری و مدیریت مالی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران (نویسنده مسئول) Mhranjbar54@iauba.ac.ir

۳ گروه مدیریت صنعتی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران. Ma.Shafiee@gmail.com

۴ گروه حسابداری، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران. Faeghahmadi@yahoo.com

۱- مقدمه

عملکرد مالی باید بر اساس ارزیابی جامع شرکت‌ها باشد. در یک بازار رقابتی، شرکت‌ها برای انجام بسیاری از رفتارهای مرتبط با کاهش هزینه عملیات، بهبود کارایی مدیریت، ارتقای فروش و غیره تشویق می‌شوند. این رفتارها ممکن است بر سهم بازار، ارزش بازار، سودآوری، توانایی عملیاتی، توانایی پرداخت بدهی و توانایی ضد ریسک تأثیر بگذارد (لیو و همکاران^۱، ۲۰۲۳). عملکرد مالی ممکن است اطلاعات ارزشمندی در مورد کارایی جریان وجوه برای تصمیم‌گیرندگان شرکت‌ها فراهم نماید. لذا این منظر می‌توان گفت، شاخص‌های مالی بسیار بااهمیت هستند (بایارا و همکاران^۲، ۲۰۲۰). مفهوم توسعه پایدار با حفظ و نگهداری جامعه و محیط‌زیست به نفع نسل‌های آینده و در عین حال تلاش برای رسیدن به هدف حداکثرسازی سرمایه بازار سر و کار دارد. علی‌رغم افزایش آگاهی از توسعه پایدار شرکتی، سوالی در مورد چگونگی اندازه‌گیری عملکرد مالی شرکت به سبب توسعه پایدار به وجود. متداول‌ترین شاخص‌های مورد استفاده در مطالعات تحقیقاتی را می‌توان به دو دسته اصلی زیر تقسیم کرد: (الف) شاخص کوتاه مدت مربوط به نسبت های ارزش حسابداری و ضریب سودآوری و (ب) شاخص بلندمدت مرتبط با عوامل ارزش بازار که به عنوان عوامل رشد دارایی نیز شناخته می‌شود (تینن و همکاران^۳، ۲۰۱۹). یکی از مدل‌هایی که به وفور از آن استفاده می‌شود و سهم بسیار بالایی در تحقیقات مختلف حوزه‌های علمی مرتبط با سنجش و ارزیابی کارایی دارد، تکنیک تحلیل پوششی داده‌ها^۴ است، زیرا مدل‌های تحلیل پوششی داده‌ها براساس یک مدل بهره‌وری می‌باشد که معمولاً از ورودی‌های مشخصی برای تولید مجموعه‌ای از خروجی‌ها، ساختن مرز کارا، و استفاده از سنج‌های فاصله‌ای برای به دست آوردن امتیاز کارایی واحدهای مورد نظر که همان واحدهای تصمیم‌گیری^۵ است، تشکیل شده است (کوک و همکاران^۶، ۲۰۱۶). برای اندازه‌گیری ارزش خروجی تولید شده از تعدادی ورودی استفاده می‌شود و این شامل اندازه‌گیری عملکرد شرکت است (الدراب^۷، ۲۰۰۰). زمانی که خروجی یک شرکت برابر یا بیشتر از ورودی آن باشد، کارآمد اعلام می‌شود (وازیروما و دیگران^۸، ۲۰۲۰). صنایع فولاد ایران نیز به دلیل اینکه محصولات مورد نیاز سایر صنایع را تولید می‌کند از اهمیت فراوانی برخوردار است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌های فولاد ایران مبنی بر روش گرنددتئوری صورت می‌پذیرد. هم‌چنین از آنجا که محرک‌های هزینه، مشخصه یک رویداد یا فعالیت است که منجر به وقوع هزینه می‌شود، انتخاب کاراترین محرک هزینه برای هر فعالیت از بین محرک‌های هزینه موجود (قابل تصور) همواره به عنوان

¹- Liu, H., Zhang, R., Zhou, L., & Li, A

²- Bayaraa B, Tarnoczi T, Fenyves V.

³- Tien, N. H., Anh, D. B. H., & Ngoc, N. M

⁴- Data Envelopment Analysis (DEA)

⁵- Decision Making Units (DMUs)

⁶- Cook, W., Harrison, J., Imanirad, R. Rouse P. Zhu J.

⁷- Al-Darrab, I.A.,

⁸- Wasiaturrahma, Sukmana, R., Ajija, S. R., Salama, S. C. U., & Hudaifah, A.

یک مسئله مهم بوده است، که این امر بر کیفیت نتایج نهایی بسیار اثرگذار است. بنابراین ارائه یک رویکرد مشخص برای انتخاب بهترین محرک هزینه برای هر فعالیت می‌تواند به عنوان موضوعی موثر در هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت مورد بررسی قرار گیرد. روش هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت برای تخصیص هزینه‌های سربار روی فعالیت‌های شرکت تمرکز دارد و با توجه به نوع فعالیت مبنای مناسبی برای جذب هزینه سربار انتخاب می‌کند و در نتیجه قیمت تمام‌شده دقیق‌تری محاسبه می‌شود و مشکلاتی همچون ارزش بازاری نادرست، از دست دادن بازار و اطلاعات گمراه‌کننده برای مدیریت ایجاد نمی‌شود. از سوی دیگر مدیران شرکت‌های تولیدی دریافته‌اند به منظور ارتقای بهره‌وری و سوددهی در شرکت‌شان نیاز به ارزیابی نمودن نحوه عملکرد مالی واحدهایشان دارند. ارزیابی عملکرد، پیشرفت مداوم به سمت اهداف تعیین‌شده را ممکن می‌سازد و نقاط رونق و رکود را شناسایی می‌نماید. مقابله با چالش‌های پیش‌روی شرکت‌ها نیازمند آن است که مدیران الگوی مناسبی از ارزیابی عملکرد داشته باشند تا بتوانند به بهبود مستمر در تمام زمینه‌ها دست یابند (انصاری و همکاران، ۱۴۰۲). از طرفی یک سیستم ارزیابی عملکرد جامع و مناسب به مدیران سازمان کمک می‌کند تا عملکرد فعالیت‌های واحدهای خود را به‌درستی درک نمایند و آن را بهبود بخشند. مطالعات در زمینه ارزیابی عملکرد مالی در صنایع تولیدی گسترده می‌باشد اما استفاده از این مطالعات در صنایع فولاد با توجه به ویژگی‌های خاص و منحصر بفردهای فعالیت‌هایشان دشوار می‌باشد. به همین علت تاکنون تحقیقات انجام شده در این زمینه بسیار کم می‌باشد. از این رو فقدان یک سیستم تصمیم‌گیری اثربخش به منظور طراحی شاخص‌های ارزیابی عملکرد مالی در صنایع فولاد احساس گردید. به همین علت ضرورت و هدف این پژوهش، ارائه چارچوبی جامع و استاندارد به منظور انتخاب شاخص‌های ارزیابی عملکرد مالی مناسب برای بهبود عملکرد صنایع فولاد ایران می‌باشد. بدین منظور جهت بررسی عملکرد مالی شرکت فولاد از روش کیفی بر اساس گردن‌دثوری (نظریه زمینه‌ای) استفاده شده است. از مزیت استفاده از گردن‌دثوری، استفاده از نظریات صاحب‌نظران و خبرگان حوزه مالی است که می‌تواند در پیاده‌سازی بهترین روش راه‌گشا باشد.

۲- مبانی نظری

تفکیک کارکردهای مالکیت و مدیریت و وجود اطلاعات نامتقارن، احتمال تعارض مدیر و عامل را معرفی می‌کند زیرا منافع شخصی مدیر ممکن است منجر به سوء استفاده از دارایی‌های شرکت شود. حاکمیت شرکتی خوب یک چارچوب عملی برای ایجاد تعادل بین مالکیت و کنترل، انگیزه‌های مناسب برای هیئت مدیره و مدیریت برای پیگیری اهدافی در راستای منافع شرکت و سهامداران، رفتار عادلانه سهامداران و سایر ذینفعان و نظارت موثر فراهم می‌کند (پنگ و همکاران^۱، ۲۰۲۱). هدف اصلی شرکت، به حداکثر رساندن ثروت شرکت است. به حداکثر رساندن ارزش یک شرکت امری مهم برای صنایع تلقی می‌شود، چراکه با به حداکثر رساندن

^۱ Peng, H., Zhang, J., Zhong, S., & Li, P.

ارزش شرکت، ثروت سهامداران نیز به افزایش می‌یابد (هیردینیز^۱، ۲۰۱۹). به نقل از هیردینیز (۲۰۱۹)، سلسله مراتبی از سناریوها در انتخاب منابع تامین مالی وجود دارد؛ شرکت‌ها ترجیح می‌دهند از تامین مالی داخلی به جای تامین مالی خارجی استفاده کنند. تئوری معاوضه اهرمی بیان می‌کند، که ساختار سرمایه بهینه با متعادل کردن مزایای تامین مالی بدهی (روش مالیات شرکتی مطلوب) انجام می‌شود. با ظهور شرکت‌های بزرگ و شکل‌گیری مبحث عظیم جدایی مالکیت از مدیریت و ایجاد یک تضاد منافع عظیم بین مالکان و مدیران، ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌ها و مدیران و رهبران آن‌ها از موضوعات مورد توجه اقبال مختلف مثل اعتباردهندگان، مالکان دولت و حتی مدیران است. ارزیابی عملکرد؛ یعنی اندازه‌گیری این مطلب که شرکت تا چه اندازه به اهداف مشخص شده در برنامه‌های خود دست یافته است. نتیجه حاصل از ارزیابی عملکرد، خود هدف نیست؛ بلکه ابزاری در راستای پیش‌بینی برنامه‌های آینده و نیز توسعه و بهبود نقاط قوت و برطرف نمودن نقاط ضعف شرکت است. ارزیابی عملکرد شرکت بدون در نظر گرفتن ویژگی‌های تجاری و شرایط حاکم بر بازار کالاها و خدمات آن است؛ لذا از نظر سهامداران میزان افزایش ثروت چه از طریق افزایش قیمت و ارزش شرکت و چه از طریق سود نقدی، مورد اهمیت قرار می‌گیرد. این ارزیابی‌ها از نظر مدیران به لحاظ ارزیابی عملکرد خودشان و دیگر بخش‌ها و نیز میزان پاداش صحیحی که به آن‌ها پرداخت می‌شود و حق مسلم آن‌ها است، همواره مورد بحث بوده است. از نظر دولت‌ها این ارزیابی‌ها جهت رسیدن به سه هدف تخصیص بهینه منابع به‌عنوان هدف اصلی، توزیع عادلانه درآمد و تثبیت شرایط اقتصادی با مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی ضروری است. در بحث ارزیابی عملکرد معمولاً این سؤال مطرح است که کدام یک از شاخص‌های ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌ها از اعتبار بیشتری برخوردار است. اصولاً یک شاخص مطلق و ایده‌آل برای سنجش عملکرد مالی شرکت‌ها وجود ندارد. ارزیابی عملکرد مالی شرکت یک شاخص بااهمیت است و برای انجام آن باید از معیارهای تا حد امکان پذیرفته‌شده‌ای استفاده گردد که جنبه‌های متفاوت از لحاظ محدودیت در فعالیت‌ها و امکان بهره‌مندی از امکانات را مورد توجه قرار می‌دهد. باید به این نکته توجه کرد که ارزش شرکت در قیمت بازار شرکت منعکس می‌شود و بهایی است که باید در زمان تصاحب شرکت با کسب تجربه پرداخت نمود. در ربع قرن گذشته، ارزش شرکت‌های پذیرفته شده دچار انحراف عمده ای از ارزش دفتری آن شده است (اوسیان تومو^۲، ۲۰۰۹). گامایونی^۳ (۲۰۱۵) بیان می‌کند که این انحراف یا شکاف ارزشی، نشان می‌دهد که دارایی‌هایی که از نظر فیزیکی و مالی در تراز شرکت منعکس می‌شوند کمتر از ۲۰ درصد ارزش واقعی شرکت محاسبه می‌گردند. نظریه مودلیانی و میلر^۴ (برای اولین بار در سال ۱۹۵۸ ارائه شد) در مورد ساختار سرمایه و ارزش شرکت، توضیح می‌دهد که اگر مالیات وجود نداشته باشد، ارزش

^۱- Hirdinis, M.

^۲- Ocean Tomo.

^۳- Gamayuni, R. R.

^۴- Modigliani, F., & Miller, M. H.

شرکت‌های اهرمی (شرکت‌هایی که بدهی دارند) برابر با ارزش شرکت‌های بدون اهرم (شرکت‌هایی که فاقد اهرم هستند) می‌باشد. اگر مالیات وجود داشته باشد، شرکت بدهی دارد تا مالیات کمتری بپردازد، بنابراین شرکت‌هایی که بدهی دارند برای سرمایه‌گذاران ارزش بیشتری نسبت به همان شرکت بدون بدهی دارند (گامایونی، ۲۰۱۵). در این راستا نقش حاکمیتی شرکتی حائز اهمیت است. هدف قوانین حاکمیت شرکتی افزایش عملکرد کیفی هیئت مدیره و افزایش توانایی شرکت برای رقابت با سایر شرکت‌ها است. بعلاوه، هیئت مدیره بررسی کمیته حسابرسی را شکل می‌دهد تا از شفافیت حساب شرکت اطمینان حاصل کند و به سهامداران و سایر ذینفعان در مورد سطح خطراتی که شرکت با آن مواجه است توصیه نماید. آرورا (۲۰۱۵) و لیو و فونگ^۲ (۲۰۱۰) استدلال می‌کنند که هیئت مدیره مهم‌ترین مکانیسم حاکمیت شرکتی و حفاظت از ساختار حاکمیتی در میان شرکت و سهامداران آن است. مرحله میانی ساختار حاکمیتی، بیانگر آن است که به‌عنوان بخش مهمی از پیشرفت و دستاورد یک شرکت عمل می‌نماید. وظیفه هیئت مدیره فقط محدود به مهار شیوه‌های مدیریتی زبان‌بار نیست، بلکه به شناسایی فرصت‌های افزایش ارزش نیز محدود می‌شود. هیئت مدیره اغلب نیاز به درک فرصتی دارد تا شرکت را در جهت پیشرفت بیشتر توانمند نماید، با این حال، خطری که ممکن است بر عملکرد شرکت تأثیر بگذارد را کاهش دهد. برای شرکت‌هایی که هنوز رویکرد مدیریت ریسک سنتی را اجرا می‌کنند، به سبب ناتوانی در حفظ عملکرد با توجه به پیچیدگی و تغییرات سریعی که در محیط کسب و کار وجود دارد، شکست می‌خورند (نوکو و استولز^۳، ۲۰۰۶). لذا بهتر است که یک سیستم یا استراتژی برای توصیف خطراتی که ممکن است شرکت با آن مواجه شود و نحوه مدیریت آنها تنظیم شود و آنها را به طور ساده و واضح به مجمع عمومی ارائه کند. از این رو، نظریه نمایندگی بر اصطلاحی تأکید می‌کند که می‌تواند به شرکت کمک کند تا به هدف خود در نهایت رشد شرکت دست یابد (حمید و پورباوانسا^۴، ۲۰۲۲). شواهد حاکی از آن است که مدیران ترجیح می‌دهند تصمیمات خود را بر اساس سود بالقوه به جای نسبت‌های پرداخت هدف قرار دهند و اگر این تغییرات پایدار نباشد، مدیران از ایجاد تغییرات در نسبت‌های پرداخت اجتناب می‌کنند. زمانی که عملکرد شرکت ضعیف است، مدیران تمایل دارند تا اطلاعات را به‌صورت مبهم و پیچیده ارائه نمایند، زیرا بازار ممکن است به اطلاعاتی که به صورت پیچیده افشا شده با تأخیر واکنش نشان دهد (شاهمرادی و همکاران، ۱۴۰۲).

پرداخت سود سهام می‌تواند به طور قابل اعتمادی کیفیت سود دائمی را نشان دهد در حالی که همزمان هرگونه عدم اطمینان پیرامون ارزش شرکت را کاهش می‌دهد. اگر عدم اطمینان در مورد توانایی شرکت برای حفظ سود تقسیمی سهام در سطح بالاتر وجود داشته باشد، وقتی سود افزایش می‌یابد، یک شرکت کل سود

¹- Arora, A.

²- Liu, H., & Fong, M. W.

³- Nocco & Stulz, 2006

⁴- Hamid, N., & Purbawangsa, I. B. A.

تقسیمی سهام خود را تعدیل نخواهد نمود (ملکیان و همکاران، ۱۴۰۲). اگر مدیران به‌طور گمراه‌کننده، علی‌رغم درآمدهای دائمی کم، سود سهام را افزایش دهند، باید در آینده پرداخت سود سهام را به حداقل رسانند، زیرا ممکن است این پرداخت‌ها در بلندمدت پایدار نباشد. برخلاف بازخرید سهام، که توسط مدیران برای نشان دادن تغییرات موقت در سود شرکت‌هایشان یا نشان دادن اینکه شرکت‌شان کمتر از ارزش‌گذاری شده است، استفاده می‌شود، تغییرات در پرداخت سود یک سیگنال قابل اعتماد از پتانسیل یا کیفیت سود، یا ارزش گزینه‌های رشد شرکت‌ها ارائه می‌دهد. اختیار برای تعیین پرداخت سود می‌تواند تضاد نمایندگی بین سهامداران و مدیران را تشدید کند (جنسن^۱، ۱۹۸۶)، مشکلی که به ویژه برای شرکت‌ها به دلیل اهرمی مالی، شدید است. در یک بازار کامل، تصمیمات مدیریت ریسک شرکت ارزش شرکت را تغییر نمی‌دهد (مودیلیانی و میلر، ۱۹۵۸). با این حال، اصطکاک، مانند هزینه‌های مبادله، مشکلات نمایندگی، مالیات‌ها و عدم تقارن اطلاعات، سناریویی را ایجاد می‌کند که در آن اهرم و مدیریت ریسک می‌تواند مستقیماً بر نوسانات جریان‌های نقدی تأثیر بگذارد. هنگامی که قیمت کاهش می‌یابد، تولیدکنندگان در صورتی که از قراردادهای یا گزینه‌ها برای محافظت در برابر ریسک نوسان قیمت استفاده نکنند، درآمد بالقوه خود را از دست می‌دهند. به طور مشابه، هنگامی که درآمد یک شرکت افزایش می‌یابد، بدهی مالیاتی شرکت در چارچوب یک برنامه مالیاتی افزایش می‌یابد. در این مورد، پوشش ریسک می‌تواند به شرکت کمک کند تا جریان نقدی خود را یکنواخت کند و از نوسانات در جریان نقدی تشدید شده توسط رژیم مالیاتی جلوگیری کند (داس و کومار^۲، ۲۰۲۳). نوآوری در شرکت‌ها می‌تواند پوشش‌دهنده ریسک باشد. نوآوری یک شرکت می‌تواند بر عملکرد مالی آن از دو منظر تأثیر بگذارد: ۱- بازار و موقعیت مالی آن؛ موقعیت بازار به عملکرد مبتنی بر درآمد شرکت‌ها در بازار (به عنوان مثال، فروش و سهم بازار). ۲- موقعیت مالی به عملکرد مبتنی بر هزینه شرکت‌ها در بازار (به عنوان مثال، بازده دارایی‌ها، بازده حقوق صاحبان سهام و بازده فروش)؛ که مؤلفه هزینه فعالیت‌های شرکت را در نظر می‌گیرد (یوک و گرت^۳، ۲۰۲۳).

همچنین صنعت فولاد یکی از مهمترین صنایع کشور و رشد آن بیانگر توسعه بخشی از اقتصاد است و با توجه به حجم تولید محصولات و هزینه‌های بالای فعالیت‌های آن، طراحی استراتژی‌های مناسب برای افزایش عملکرد و کاهش هزینه‌ها ضروری است (رضا زاده تکیه و همکاران، ۱۴۰۰). شرکت‌های فولاد در کشورهای مختلف به چنان جایگاهی رسیده‌اند که می‌توانند با ایجاد اطمینان نقش کلیدی در توسعه اجتماعی و اقتصادی این کشورها ایفا نمایند. در ایران نیز تولید و مصرف فولاد، یکی از شاخص‌های اصلی توسعه یافتگی کشور به شمار می‌آید. حضور صنعت فولاد در یک منطقه بر فرایند توسعه، فرهنگ، سطح دانش، اشتغال‌زایی، پژوهش، آموزش و تجارت آن منطقه تأثیر بسزایی دارد. زندگی روزمره بشر با فولاد آمیخته شده و صنایع فولاد در

¹- Jensen, M.

²- Das, J. P., & Kumar, S.

³- Yuk, H., & Garrett, T. C.

سازندگی، بازسازی و توسعه کشور سهم مهمی را ایفا می‌نمایند (جولزاده، ۱۳۸۹). از این رو ارزیابی عملکرد و افزایش کارایی در واحدهای تولیدی سازمان‌ها و صنایع از جمله صنایع تولیدی فولاد اهمیت فراوانی داشته و توجه دوچندان را می‌طلبد. لذا بدین منظور استفاده از نظرات صاحب‌نظر و خبرگان به‌منظور ارزیابی شاخص‌های عملکرد مالی می‌تواند در برطرف نمودن مشکلات راهگشا باشد. روش نظریه زمینه‌ای استراتژی‌های مفیدی برای توسعه تحلیل‌های کیفی ارائه می‌دهد. این روش کمک می‌کند تا کاربرد مستقیمی برای سیاست‌ها و فراتر از آن داشته باشد (چارماز و توربرگ^۱، ۲۰۲۱).

۲-۱- مروری بر پژوهش‌های پیشین

چنگ و همکاران^۲ (۲۰۲۳) در پژوهشی درک کارایی استقرار منابع برای عوامل محیطی، اجتماعی، حاکمیت شرکتی و عملکرد مالی را از طریق تحلیل پوشش داده مورد بررسی قرار دادند. نتایج به‌طور کلی یک رابطه مثبت بین کارایی متناسب و عملکرد مالی را نشان می‌دهد. چن^۳ (۲۰۲۳) در پژوهشی تاثیر ریسک‌های زنجیره تامین بر عملکرد مالی را مورد بررسی قرار داد. نتایج بیانگر این است که ریسک خاص صنعت بر عملکرد مالی پروژه عمدتاً از طریق ریسک یکپارچه سازی فرآیند داخلی پروژه تأثیر می‌گذارد، در حالی که تأثیر ریسک سازمانی بیشتر از طریق تقاضای پروژه و ریسک‌های یکپارچه سازی فرآیند داخلی است. اوزدمیر و همکاران^۴ (۲۰۲۳) در پژوهشی ناطمینانی و عملکرد مالی در صنعت مهمان‌نوازی و گردشگری با توجه به اثر تعدیل‌کننده مسئولیت اجتماعی، مالکیت نهادی و نگهداری وجه نقد را مورد بررسی قرار دادند. این مطالعه نشان می‌دهد که افزایش ناطمینانی برای عملکرد شرکت ارائه شده در کاهش شاخص عملکرد مالی مضر است. با این حال، میزان این اثر منفی بر عملکرد شرکت کمتر مشخص می‌شود زیرا شرکت‌ها بیشتر در مسئولیت اجتماعی مشارکت می‌کنند، کسر بیشتری از مالکیت نهادی دارند و وجه نقد بیشتری را در اختیار دارند. گوپتا و دب^۵ (۲۰۲۳) در پژوهشی ارتباط متقابل بین عملکرد اجتماعی، زیست محیطی و عملکرد مالی شرکت را مورد ارزیابی قرار دادند. نتایج نشان داد یک هیئت مدیره مستقرتر، فعالیت‌های مدیریتی تخریب‌کننده‌ای را کاهش می‌دهد، در حالی که حضور مدیران زن در هیئت مدیره، تأثیر مثبت بین‌المللی‌سازی پایین را در تقویت عملکرد مالی از طریق عملکرد اجتماعی بالاتر کاهش می‌دهد. تران و وو (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی کارایی سرمایه انسانی و عملکرد شرکت پرداختند. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد که بخش بانکی بالاترین سطح انباشت سرمایه انسانی را آنطور که قبلاً تصور می‌شد ندارد. در زمینه اقتصاد ویتنام، سطح کارایی سرمایه

^۱- Charmaz, K., & Thornberg, R.

^۲- Cheng, L. T. W., Lee, S. K., Li, S. K., & Tsang, C. K.

^۳- Chen, H. L.

^۴- Ozdemir, O., Erkmen, E., & Han, W.

^۵- Gupta, R. D., & Deb, S. G.

^۶- Tran, N. P., & Vo, D. H.

انسانی در بخش‌های مختلف متفاوت است و بخش‌های نفت و گاز و انرژی بهترین در کارایی سرمایه انسانی هستند. بندیکسون و چاندلر^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی عملکرد عملیاتی با نقش میانجی برنامه‌های توسعه سرمایه انسانی و عملکرد مالی پرداختند. نتایج نشان داد که برنامه‌های توسعه منابع انسانی منجر به عملکرد عملیاتی می‌شود که همین امر سبب درآمد و فروش بیشتر می‌شود.

منصوری نیا و جعفری (۱۴۰۱) در پژوهشی تبیین رابطه بین هزینه‌های تحقیق و توسعه و عملکرد مالی با تاکید بر نقش تعدیلگر فساد مالی را مورد آزمون قرار دادند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین هزینه‌های تحقیق و توسعه و عملکرد مالی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد و بین فساد مالی و عملکرد مالی رابطه معنی داری وجود ندارد. همچنین فساد مالی رابطه هزینه تحقیق و توسعه و عملکرد مالی را تعدیل نمی‌نماید. بنابراین در شرکت‌هایی که وجوه نقد صرف فعالیت‌های تحقیق و توسعه می‌شود عملکرد شرکت بهبود می‌یابد. صوری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی تاثیر تعدیل‌گر محدودیت مالی بر ارتباط بین جریان نقد آزاد، هزینه نمایندگی و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را مورد بررسی قرار دادند. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که جریان نقد آزاد بر عملکرد مالی تاثیر مستقیم و معنادار دارد. همچنین محدودیت مالی بر ارتباط بین جریان نقد آزاد و عملکرد مالی تاثیر مستقیم و معنادار دارد. ولی هزینه نمایندگی بر عملکرد مالی تاثیر معکوس و معنادار دارد و محدودیت مالی بر ارتباط بین هزینه نمایندگی و عملکرد مالی تاثیر ندارد. می‌توان گفت که با افزایش هزینه نمایندگی، عملکرد مالی بدتر می‌شود. مران جوری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی تاثیر عملکرد مالی بر استفاده شرکت‌های کوچک و متوسط از اعتبار تجاری را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش نشان داد که بازده حقوق صاحبان سهام و بازده دارایی‌ها تاثیر منفی و معناداری بر اعتبار تجاری دارد در حالی که بازده فروش، تاثیر معناداری بر اعتبار تجاری ندارد. رضازاده تکیه و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی ارزیابی عملکرد صنایع فولادی با ترکیب اطلاعات تفکیکی هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت و اطلاعات تجمیعی تحلیل پوششی داده‌های شبکه‌ای را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد که هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت (ABC) دقت بیشتری را نسبت به هزینه‌یابی سنتی دارد و خروجی‌های این مدل را می‌توان بعنوان ورودی‌های مدل تحلیل پوششی داده‌های شبکه‌ای و به‌منظور ارزیابی عملکرد واحدها مورد استفاده قرار داد. همچنین بکارگیری دو مدل مذکور، اطلاعات مناسبی را به منظور برنامه ریزی در کاهش هزینه‌ها و افزایش کارایی فراهم می‌نماید. کاکائی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی تحلیل اقدامات مدیریت مالی بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار پرداختند. نتایج به دست آمده حاکی از این است که اقدامات مدیریت مالی تاثیر مثبت و معناداری بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارند. همچنین نتایج نشان داد اقدامات مدیریت مالی که شامل مولفه‌هایی از قبیل اقدامات سرمایه‌گذاری، اقدامات مدیریت سرمایه در گردش، اقدامات تقسیم سود

^۱- Bendickson, J. S., & Chandler, T. D.

و اقدامات تصمیم‌گیری ساختار سرمایه است، تاثیر مثبت و معناداری بر عملکرد مالی شرکت‌ها دارند. امرایی و آذر (۱۴۰۰) در پژوهشی به ارائه الگوی موثر نظارت و ارزیابی عملکرد مالی بخش عمومی در بودجه ریزی بر مبنای عملکرد پرداختند. یافته‌های پژوهش منجر به شناسایی ۲۱۳ مفهوم موثر بر نظارت و ارزیابی در قالب ۶ کد اصلی شامل مقوله محوری (کانونی) عوامل علی، عوامل مداخله‌گر، عوامل زمینه‌ای، راهبردها و پیامدها و در نهایت تدوین الگویی موثر و جامع برای نظارت و ارزیابی عملکرد مالی بخش عمومی در بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد گردید، پرداخته شد. در مدل پیشنهادی ۱۰ کد اصلی "عوامل قانونی و مقرراتی، عوامل حوزه ساختار و فرهنگ سازمانی، عوامل مالی و بودجه‌ای، عوامل ساختاری نظارت و ارزیابی، عوامل محتوایی و مدیریتی نظارت، عوامل انگیزشی و روان شناختی، عوامل فناوری و اطلاعاتی، عوامل اقتصادی، عوامل سیاسی و بین المللی و عوامل فرهنگی، اجتماعی" مشخص شده است.

۳- روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش از روش توصیفی اکتشافی به شیوه‌ی کیفی نظریه‌ی زمینه بنیان به‌عنوان راهبرد پژوهشی استفاده شده است. در جهت انتخاب مؤثرترین مؤلفه‌های عملکرد مالی به روش زمینه بنیان که بر پایه‌ی مصاحبه با متخصصان و خبرگان و در نهایت تدوین الگو با استفاده از کدگذاری مؤلفه‌های انتخابی، انجام گردیده است. ابتدا به‌منظور تدوین پرسش‌نامه‌ی نیمه ساختاریافته به جستجوی منابع علمی موجود با کلیدواژه‌ی عملکرد مالی در پایگاه‌های علمی معتبر پرداخته شد، و سپس منابع استخراجی مورد تعمق و بررسی در جهت تدوین پرسشنامه‌ی نیمه ساختاریافته پژوهش قرار گرفت، اشتراوس^۱ (۱۹۸۷) و اشتراوس و کوربین^۲ (۱۹۹۰) در معرفی روش گرندتئوری به تشریح رویه‌های تولید استقرایی نظریه کیفی با اتکا به بررسی دقیق و منظم داده‌ها پرداختند. جامعه آماری این پژوهش متشکل از اساتید خبره دانشگاه، حساب‌رسان، مدیران مالی، می‌باشد که در نهایت تعداد ۱۰ نفر به‌عنوان نمونه نهایی به روش گلوله برفی طی بازه زمانی ۱۴۰۲، جهت مصاحبه برای شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر عملکرد مالی انتخاب شدند. پس از نمونه‌گیری، مصاحبه صورت گرفت و پس از جمع‌آوری اسناد مصاحبه سه نوع کدگذاری تحت مراحل کدگذاری باز، کد گزاری محوری و کدگذاری انتخابی با استفاده از نرم‌افزار اطلس تی، به‌منظور نمایش فراوانی‌ها و همپوشانی کدها، انجام شد در مرحله‌ی کدگذاری باز که اولین نوع کدگذاری در روش زمینه بنیان است تمامی مقوله‌های مرتبط با موضوع از میان اسناد مصاحبه استخراج گردید، در مرحله‌ی دوم تحلیل داده‌ها، کدگذاری محوری انجام شده است که در آن مقوله‌های اصلی که از کدگذاری باز حاصل شده‌اند با یکدیگر مرتبط شده‌اند. در کدگذاری محوری بین مقوله‌های اساسی که در کدگذاری باز گسترش یافته‌اند، ارتباطات درونی برقرار می‌شود همچنین پیوند بین مقوله‌ها به شرح زیر است:

^۱- Strauss, A. (1987)

^۲- Strauss, A. L. & Corbin, J. (1990).

شرایط علی: مقوله‌هایی (شرایطی) هستند که بر مقوله اصلی مؤثر بوده و به وقوع یا گسترش پدیده مورد نظر می‌انجامد. شرایط علی در داده‌ها اغلب با واژگانی مانند، نظیر وقتی، درحالی‌که، از آنجاکه، چون و به علت... مطرح می‌شوند. شرایط زمینه‌ای: مجموعه خاصی از شرایط که در یک‌زمان و مکان خاص جمع می‌شوند تا مجموعه اوضاع و احوال یا مسائلی را به وجود آورند که اشخاص با عمل خود به آن‌ها پاسخ می‌دهند. مقوله اصلی (محوری): در واقع هسته مورد مطالعه است که در این پژوهش «ارزیابی عملکرد مالی» است. شرایط مداخله‌گر: شرایط ساختاری که به پدیده‌ها تعلق دارند و بر راهبردهای کنش و واکنش اثر می‌گذارند. آن‌ها راهبردها را در درون زمینه خاصی سهولت می‌بخشند و یا آن‌ها را محدود و مقید می‌کنند. راهبردها: استراتژی مبتنی بر کنش‌ها و واکنش‌هایی برای کنترل، اداره و برخورد با پدیده مورد نظر (ارزیابی عملکرد مالی) هستند. راهبردها مقصود داشته، هدفمند هستند. پیامدها: نتایجی که بر اثر راهبردها (استراتژی) آشکار می‌شود. پیامدها، به نوعی حاصل کنش‌ها و واکنش‌ها هستند.

در مرحله سوم تحلیل داده‌ها، کدگذاری انتخابی و خلق نظریه انجام شده است. کدگذاری انتخابی، فرایند یکپارچه‌سازی و بهبود مقوله‌هاست تا نظریه شکل بگیرد. در این مرحله، نظریه پرداز داده‌بنیان، یک تئوری از روابط میان مقوله‌های موجود در کدگذاری محوری به نگارش در می‌آورد. به‌طور کلی، مقصود از انواع کدگذاری، خلق نظریه انتزاعی در خصوص داده‌هاست؛ یعنی نظریه‌ای که در داده‌ها ریشه دارد و زمینه‌ای شده است. در پژوهش حاضر نیز پس از کدگذاری انتخابی «الگوی عملکرد مالی» تدوین شده است. بنابراین پژوهش حاضر به روش گرنددتئوری با استفاده از نرم‌افزار اطلس‌تی به بررسی ارائه الگوی ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌های فولاد ایران پرداخته است. از طرفی مؤلفه‌های به کار رفته در پژوهش جدید و بر اساس نظر خبرگان است. لازم به ذکر است که روش داده بنیاد روش استقرایی به منظور نظریه‌پردازی و توسعه نظری است که نظریه تدوین شده برخاسته از داده‌هایی می‌باشد که به شکل نظام‌مند و هم‌زمان گردآوری و تحلیل می‌شوند.

۳-۱- سوال اصلی پژوهش:

مؤلفه‌های الگوی عملکرد مالی شرکت‌های فولادی به روش گرنددتئوری کدام‌اند؟

۴- یافته‌های پژوهش

۴-۱- کدهای استخراجی

مطابق با یافته‌های کدگذاری باز ۱۰ فایل مصاحبه، تحلیل شده و از این تعداد، مقدار ۲۷۷ مورد به‌عنوان تعداد فراوانی کل حاصل شد. مطابق تصویر فوق، مقوله‌ی اصلی ارزیابی عملکرد مالی است، طبق نتایج مصاحبه عوامل زمینه‌ای شامل: فقدان سیستم یک‌پارچه، تعدد و پراکندگی قوانین مالی و محاسباتی، تناقض محاسباتی، ضعف دانش مالی، می‌باشد. شرایط علی برگرفته از مؤلفه‌های عدم درک اهمیت اطلاعات مالی، منابع انسانی

ضعیف و عدم توانایی کافی، عدم شفافیت در اهداف سازمان، عدم ساز و کار جهت پیگیری، است. عوامل مداخله‌گر شامل: هزینه سفارشات، هزینه تنظیم ماشین‌آلات، هزینه فعالیت‌های عملیاتی، هزینه کنترل کیفیت (استهلاک)، هزینه اداری و تشکیلاتی، هزینه حقوق و دستمزد سرپرستی، هزینه بسته‌بندی و ترابری، هزینه آموزش می‌باشد. مقوله محور نیز شامل اثربخشی شرکت، توانایی مدیران، تخصیص بودجه استخراج شده است. بدین منظور در این مدل راهبردهایی نیز ارائه شده که شامل: تدوین و بازنگری قوانین، آموزش نیروی انسانی، تأکید بر نقش حسابرسان مستقل، فرایند پایدار نظارت مالی، استقرار سیستم بهایابی، پیش‌بینی درآمد و هزینه است. پیامدهای پیاده‌سازی این مدل نیز شامل مدیریت موثر درآمدها، اختصاص بهینه منابع، محاسبه دقیق بهای تمام شده و خدمات، تخصص‌گرایی در بخش نظارتی و اصلاح ساختار منابع، کمک به نحوه تصمیم‌گیری توسط مدیران، اعتبار بخشی به خروجی سیستم مالی، می‌باشد. به‌منظور درک بهتر از مولفه‌ها در قالب جدول، مطابق با شکل زیر نشان داده شده است.

جدول ۱- دسته‌بندی مقوله‌های اصلی و زیر مؤلفه‌های متناظر با هر یک از آن‌ها را نشان می‌دهد. برای هر یک از این زیر مؤلفه‌ها، مقدار فراوانی ارائه شده است که اهمیت آن و تعداد تکرار زیر مؤلفه موردنظر را نشان می‌دهد. این فراوانی همان مقدار تکراری است که پاسخ‌دهندگان در حین فرایند مصاحبه به آن کلیدواژه اشاره کرده‌اند. مؤلفه‌ای که بیشترین فراوانی را دارد بدین معناست که از اهمیت بالایی برخوردار است و از سوی دیگر، مؤلفه‌ای که مقدار فراوانی آن عدد پایین‌تری را نشان می‌دهد، بیانگر این است که اجماع پاسخ‌دهندگان روی این مؤلفه ضعیف بوده است. در جدول ۱- بیشترین فراوانی مربوط به استقرار سیستم بهایابی (۱۷ فراوانی) و کمترین کد مربوط به عدم شفافیت در اهداف سازمان (۴ فراوانی) است که مصاحبه‌کنندگان بدان اشاره داشته‌اند. لذا می‌توان گفت استقرار سیستم بهایابی از نظر افراد صاحب‌نظر و خبرگان از اهمیت بالایی برخوردار است و عدم شفافیت در اهداف سازمان جز مؤلفه‌هاییست که اهمیت کمتری دارد. در این جدول مؤلفه‌های دیگری نیز از اهمیت مناسبی برخوردار بوده‌اند از جمله: فقدان سیستم یک‌پارچه (۱۴ فراوانی) و اعتبار بخشی به خروجی سیستم مالی (۱۳ فراوانی)؛ که باتوجه به مقادیر فراوانی مؤلفه‌های ذکر شده از لحاظ مقدار فراوانی نزدیک به مؤلفه استقرار سیستم بهایابی می‌باشد.

جدول ۱- آماره توصیفی مصاحبه‌کنندگان

تعداد نمونه	سابقه	تحصیلات			جامعه
		جنسیت	دکتری	ارشد	
۴	۱۰ تا ۲۰ سال	۴	۴	۰	پژوهشگران دانشگاهی
۲	۱۵ تا ۲۵ سال	۲	۱	۱	حسابرسان
۴	۱۲ تا ۲۲ سال	۴	۲	۲	مدیران مالی
۱۰ نفر		۱۰	۷	۳	جمع

منبع: یافته‌های پژوهشگر

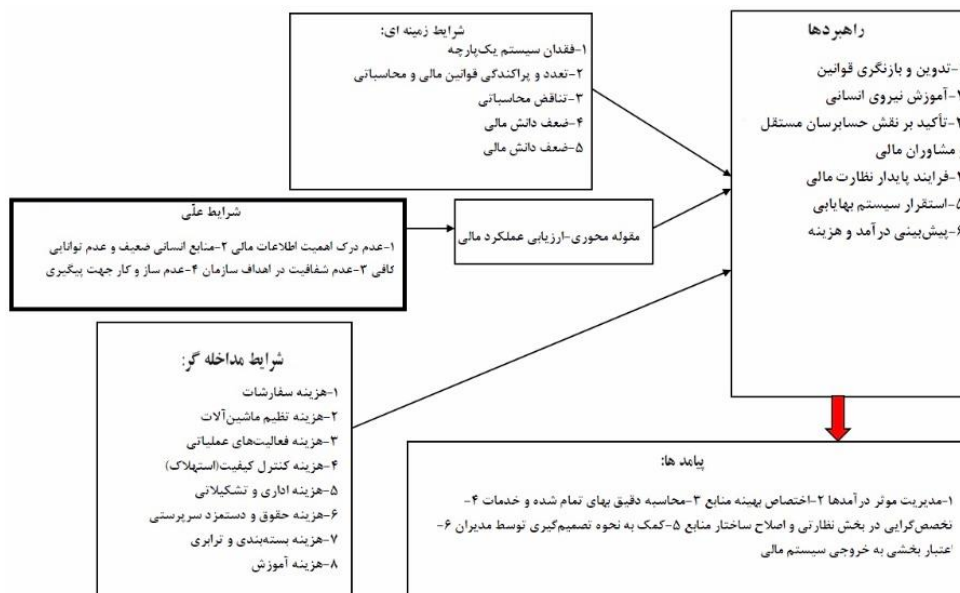
جدول ۲- مقوله و مولفه‌های استخراجی

فراوانی کدهای استخراجی		
فراوانی	کد اصلی	مقوله
۱۴	فقدان سیستم یک پارچه	زمینه‌ای (ضعف‌های سازمانی)
۹	تعدد و پراکندگی قوانین مالی و محاسباتی	
۶	تناقض محاسباتی	
۸	ضعف دانش مالی	
۵	عدم درک اهمیت اطلاعات مالی	علی (فقدان شناسایی اهداف و عملکرد مالی)
۱۰	منابع انسانی ضعیف و عدم توانایی کافی	
۴	عدم شفافیت در اهداف سازمان	
۶	عدم ساز و کار جهت پیگیری	
۸	اثر بخشی شرکت	مقوله محور (ارزیابی عملکرد مالی)
۴	توانایی مدیران	
۷	تخصیص بودجه	
۷	هزینه سفارشات	مداخله‌گر (هزینه‌های تشکیلاتی)
۱۰	هزینه تنظیم ماشین‌آلات	
۱۱	هزینه فعالیت‌های عملیاتی	
۷	هزینه کنترل کیفیت (استهلاک)	
۱۲	هزینه اداری و تشکیلاتی	
۱۰	هزینه حقوق و دستمزد سرپرستی	
۱۱	هزینه بسته‌بندی و ترابری	
۱۵	هزینه آموزش	راهبر
۹	تدوین و بازنگری قوانین	
۱۱	آموزش نیروی انسانی	
۱۰	تأکید بر نقش حساب‌رسان مستقل و مشاوران مالی	
۱۲	فرایند پایدار نظارت مالی	
۱۷	استقرار سیستم بهایابی	
۹	پیش‌بینی درآمد و هزینه	
۷	مدیریت موثر درآمدها	پیامدها
۵	اختصاص بهینه منابع	
۸	محاسبه دقیق بهای تمام شده و خدمات	
۵	تخصیص‌گرایی در بخش نظارتی و اصلاح ساختار منابع	

فراوانی کدهای استخراجی		
فراوانی	کد اصلی	مقوله
۷	کمک به نحوه تصمیم‌گیری توسط مدیران	
۱۳	اعتبار بخشی به خروجی سیستم مالی	
تعداد فراوانی: ۲۷۷		

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۴-۲- کدگذاری محوری

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۵- بحث و بررسی

از جمله مباحث مهمی که امروزه مورد توجه پژوهشگران مطرح قرار گرفته، بحث عملکرد مالی و نتایج آن است. امروزه با رشد و توسعه تکنولوژی‌های پیشرفته در ابعاد مختلف و توأم با افزایش پیچیدگی و تنوع فعالیت‌ها، درک تغییرات و سنجش تأثیرات آن با هزینه‌های سازمانی اهمیت زیادی دارد. لذا در همین راستا پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌های فولادی طراحی و به روش گردن‌تئوری

انجام گردید. بدین منظور ۱۰ نفر از پژوهشگران دانشگاهی و خبرگان و صاحب‌نظران شاغل در صنایع فولادی به عنوان نمونه مورد به روش نمونه‌گیری گلوله برفی انتخاب و فرایند پژوهش به روش گزینش تئوری انجام گردید. بر اساس دیدگاه این افراد شرایط علی، مداخله‌ای، زمینه‌ای، و عوامل راهبردی و پیامدها تعیین و با استفاده از نرم‌افزار اطلس تی مورد تحلیل قرار گرفت و متغیرهای مناسب الگو شناسایی گردید. باتوجه به یافته‌های پژوهش، مهمترین عوامل اثرگذار بر ارزیابی عملکرد مالی مربوط به استقرار سیستم بهیابی، سیستم یکپارچه فرایندهای مالی، فرایند پایدار نظارت مالی، کنترل هزینه اداری و تشکیلاتی و اعتباربخشی به خروجی سیستم مالی است. لذا نتایج حاصل از این پژوهش را می‌توان بر اساس همراستا با یافته‌های برخی از پژوهشگران از جمله چنگ و همکاران (۲۰۲۳)، اوزدمیر و همکاران (۲۰۲۳)، گوپتا و دَب (۲۰۲۳)، بندیکسون و چاندلر (۲۰۱۹)، رضازاده تکیه و همکاران (۱۴۰۰)، کاکائی و همکاران (۱۴۰۰) تلقی نمود.

ارائه یک الگوی خاص برای ارزیابی عملکرد همه شرکتها مناسب نمی‌باشد، بلکه کاربرد یک الگوی واحد اغلب برای شرکتهایی مناسب است که دارای ویژگیهای مشترک از جمله نوع صنعت و اندازه مشابه باشند. همانگونه که پژوهش‌های اخیر نشان داده اند سیستم‌های حکمرانی برای صنایع مختلف متفاوت است. این ادعا در راستای یافته‌های پژوهش پنگ و همکاران (۲۰۲۱) است که معتقدند برای عوامل سطح صنعت، مانند سطوح بالای شدت سرمایه، وضعیت بازار ناپایدار با رقابت‌های شدید و حساس به نوسانات اقتصادی، اتخاذ تصمیمات متفاوت است. بدیهی است شناخت این فعالیت‌ها و میزان تأثیرات آن با هزینه‌های سازمانی، نیازمند طراحی یک سیستم مناسب هزینه‌یابی باشد. در بخش صنایع فولادی نیز ضعف‌های عمده‌ای در خصوص ارائه سیستم‌های نوین بهای تمام‌شده ملاحظه می‌گردد. این ضعف‌ها شامل عدم شناخت کافی نسبت به ضرورت کاربرد سیستم‌های بهای تمام شده، برنامه‌ریزی و تخصیص بودجه به منظور آموزش نیازهای متخصص در زمینه پیاده‌سازی سیستم‌های نوین بهای تمام شده می‌باشد. بنابراین ارائه سیستمی که بتواند نقایص روش موجود را برطرف کند، بسیار اساسی بوده و از جایگاه خاصی برخوردار است. علاوه بر این هدف از ایجاد یک سازمان، شرکت و یا کارخانه، رفع نیاز جامعه و تولید ارزش افزوده برای صاحبان آن سازمان می‌باشد. طبیعی است که برای تولید محصول یا خدمت در یک سازمان از منابع متعددی استفاده می‌شود که با گذراندن مراحل تولید به محصول یا خدمت موردنظر تبدیل می‌شوند. مصاحبه با افراد خبرگان و صاحب‌نظر در ارتباط با محوریت این موضوع، پیاده‌سازی بر اساس تحلیل پوشش داده‌ها و هزینه بر مبنای فعالیت است؛ که در همین ارتباط بیشتر مصاحبه‌کنندگان تأکید بر تحلیل پوشش داده‌ای داشتند. چرا که بدین منظور میزان کارایی شرکت‌ها باتوجه به ورودی و خروجی حاصل شده می‌تواند در تصمیمات بهتر مدیران اثرگذار باشد. از طرفی واحدهای تصمیم‌گیری می‌توانند شرکت‌ها، سازمان‌ها، واحدهای تجاری و یا افراد باشند. در دو دهه گذشته تغییرات بزرگی در ارزیابی عملکرد رخ داده است. امروزه ارزیابی عملکرد شرکت نسبت به گذشته دشوارتر است. در گذشته به طور سنتی از نسبت‌های مالی محاسبه شده از داده‌های حسابداری برای ارزیابی عملکرد استفاده می‌شد و امروزه نیز از آن استفاده می‌شود. لذا امروزه به صورت دقیق‌تر بر اساس شاخص‌های ورودی

می‌توان ضعف‌های یک شرکت را برای مدت طولانی برطرف نمود. یکی از مسائل مهم در این زمینه، بررسی رابطه بین منابع اولیه مورد استفاده و خروجی تولید شده از نظر مالی و مقداری است. یکی از روش‌های مهم برای بررسی این رابطه کارایی می‌باشد. کارایی نسبت داده به ستاده را مشخص می‌کند و می‌تواند علل وجود یک نسبت خوب یا بد را تشریح کند. برای ایجاد ارزش افزوده در هر صنعت باید دانست که هر کدام از داده‌ها چه تأثیری بر ستاده‌ها دارد، که کارایی می‌تواند با استفاده از شاخص‌های جزئی این اثر را برای هر کدام از داده‌ها بررسی کند. توانایی شرکت‌ها برای به دست آوردن مزیت رقابتی از یک سو و بهبود عملکرد مالی از اهداف شرکت‌ها محسوب می‌شود. رفع موانع می‌تواند از نقاط قوت و بهبود شرایط شرکت باشد و متعاقباً عملکرد شرکت را افزایش دهد. بدین منظور در راستای پژوهش حاضر به محققان پیشنهاد می‌شود پیاده‌سازی ارزیابی عملکرد مالی بر اساس تلفیقی از روش‌های تحلیل پوشش داده‌ها و هزینه بر مبنای فعالیت انجام دهند. از آنجایی که عوامل مداخله‌گر نقش به‌سزایی در عملکرد مالی ایفا می‌نمایند، لذا به مدیران صنایع فولاد توصیه می‌شود که ارزیابی و نظارت بر عوامل مداخله‌گر در دستور کار قرار دهند. هم‌چنین باتوجه به این‌که در این پژوهش استقرار سیستم بهیابایی جز مولفه‌های با فراوانی بالا گزارش شد پیشنهاد می‌گردد اهمیت این مؤلفه را نیز در تصمیم‌گیری خود، در راستای بهبود عملکرد مالی لحاظ نمایند. باتوجه به اینکه صنایع فولاد یکی از بدنه‌های رشد اقتصادی کشور است، سیاست‌گذاران بایستی نسبت به بهبود اقدامات حاکمیت شرکتی و افزایش عملکرد مالی شرکت تمرکز نمایند. چرا که لزوم بهبود عملکرد مالی سبب جذب سهامداران و بالطبع افزایش رشد اقتصادی می‌گردد.

فهرست منابع

- امرای، حافظ؛ آذر، عادل، (۱۴۰۰). ارائه الگوی موثر نظارت و ارزیابی عملکرد مالی بخش عمومی در بودجه ریزی بر مبنای عملکرد، نشریه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۳(۵۲)، ۵۳-۸۶.
- انصاری، زینت؛ حجازی، رضوان؛ زراعت کیش، یعقوب؛ خانی معصوم آبادی، ذبیح اله. (۱۴۰۲). پیش بینی چرخه عمر و ارزیابی عملکرد مالی شرکت‌ها با استفاده از الگوریتم درخت تصمیم و تکنیک‌های تصمیم‌گیری چند معیاره. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۵(۵۷)، ۴۳-۶۸. doi: 10.30495/faar.2023.699784
- جولازاده، محمدحسن. (۱۳۸۹). اهمیت و نقش صنایع فولاد در توسعه کشور، سمپوزیوم فولاد، اصفهان.
- رضازاده تکیه، طاهره، رنجبر، محمدحسین، شفیعی، مرتضی، & احمدی، فائق. (۱۴۰۰). ارزیابی عملکرد صنایع فولادی با ترکیب اطلاعات تفکیکی هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت و اطلاعات تجمیعی تحلیل پوششی داده‌های شبکه‌ای. حسابداری مدیریت، ۱۴(۵۰)، ۱۵-۲۸. doi: 10.30495/jma.2021.19286
- شاه مرادی، مهدی؛ حنیفی، فرهاد؛ فتحی، زاده. (۱۴۰۲). ارائه مدلی برای شاخص بی‌نظمی مالی با تأکید بر ریسک مالی. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۵(۵۸)، ۱۱۹-۱۳۶. doi: 10.30495/faar.2023.702106

صبوری، مهدی؛ تهرانی، رضا؛ سمیعی، نسترن، (۱۴۰۱)، تاثیر تعدیل گر محدودیت مالی بر ارتباط بین جریان نقد آزاد، هزینه نمایندگی و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه مدیران مبتکر، سال دوم شماره یک (پیاپی ۴، بهار ۱۴۰۱).

کاکائی، حمید؛ مظاهری، مهدی؛ عباسی، غلامرضا، & هنرمند، حمیده. (۱۴۰۰). تحلیل اقدامات مدیریت مالی بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار. پژوهشنامه اقتصاد و کسب و کار، ۱۲(۲۳) مران جوری، مهدی؛ عنایت پور شیباده، ابراهیم؛ درخشان، جواد، (۱۴۰۱). تاثیر عملکرد مالی بر استفاده شرکت‌های کوچک و متوسط از اعتبار تجاری، فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۱۴(۵۴)، ۳۹-۵۰.
ملکیان، اسفندیار؛ قربانی، مریم؛ نبویان، سید مرتضی. (۱۴۰۲). شوک نقدینگی، انعطاف‌پذیری مالی و سرعت تعدیل سود تقسیمی سهام در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۵(۵۸)، ۳۹-۵۰. doi: 10.30495/faar.2023.70210466

منصوری نیا، الهام؛ جعفری، مهرداد، (۱۴۰۱). تبیین رابطه بین هزینه‌های تحقیق و توسعه و عملکرد مالی با تاکید بر نقش تعدیلگر فساد مالی، نشریه چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۵(۷۱)، ۱۰۴-۱۱۷.

- Al-Darrab, I.A., 2000. Relationships between productivity, efficiency, utilization, and quality. *Int. J. Prod. Perform. Manag.* 49 (3), 97-104.
- Arora, A. (2015), Literature review assessing the relationship between corporate governance and firm performance, Working Paper, presented at the Compendium of Research Papers of national conference on managing tomorrow: Issues and challenges by DY Patil Institute of Management Studies, Pune.
- Bayaraa B, Tarnoczi T, Fenyves V.(2020). Corporate performance measurement using an integrated approach: a Mongolian case. *Montenegrin J Econ* 2020;16(4):123-34.
- Bendickson, J. S., & Chandler, T. D. (2019). Operational performance: The mediator between human capital developmental programs and financial performance. *Journal of Business Research*, 94, 162-171. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.10.049>
- Charmaz, K., & Thornberg, R. (2021). The pursuit of quality in grounded theory. *Qualitative Research in Psychology*, 18(3), 305-327. <https://doi.org/10.1080/14780887.2020.1780357>
- Chen, H. L. (2023). Influence of supply chain risks on project financial performance. *International Journal of Production Economics*, 260, 108870. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2023.108870>
- Cheng, L. T. W., Lee, S. K., Li, S. K., & Tsang, C. K. (2023). Understanding resource deployment efficiency for ESG and financial performance: A DEA approach. *Research in International Business and Finance*, 65, 101941. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2023.101941>
- Cook, W., Harrison, J., Imanirad, R. Rouse P. Zhu J. (2016). Data envelopment analysis with non-homogeneous DMUs. *International series research & management science*, 221: 2 -22.
- Das, J. P., & Kumar, S. (2023). The dynamic effect of corporate financial hedging on firm value: The case of Indian MNCs. *Borsa Istanbul Review*.
- Jensen, M. (1986), "Agency costs of free cash flow, corporate finance, and takeovers", *American Economic Review*, Vol. 76 No. 2, pp. 323-329.

- Gamayuni, R. R. (2015). The effect of intangible asset, financial performance and financial policies on the firm value. *International Journal of scientific and technology research*, 4(1), 202-212.
- Gupta, R. D., & Deb, S. G. (2023). Interlinkage between corporate social, environmental performance and financial performance: Firm-mediators in a multi-country context. *Finance Research Letters*, 52, 103386. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.103386>
- Hirdinis, M. (2019). Capital structure and firm size on firm value moderated by profitability. *International Journal of Economics and Business Administration*
- Liu, H., & Fong, M. W. (2010). Board characteristics of medium and large Chinese companies. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 10 (2), 163–175. <https://doi.org/10.1108/14720701011035684>
- Liu, H., Zhang, R., Zhou, L., & Li, A. (2023). Evaluating the financial performance of companies from the perspective of fund procurement and application: New strategy cross efficiency network data envelopment analysis models. *Energy*, 269, 126739. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.energy.2023.126739>
- Modigliani, F., & Miller, M. H. (1958). The cost of capital, corporation finance and the theory of investment. *The American economic review*, 48(3), 261-297.
- Nocco, B., & Stulz, R. (2006). Enterprise risk management: Theory and practice. *Journal of Applied Corporate Finance*, 18, 8–20. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6622.2006.00106.x>
- Ocean Tomo. 2010. Ocean Tomo's Intangible Asset Market Value Study. Ocean Tomo Announces Result of Annual Study of Intangible Assets Market Value.
- Ozdemir, O., Erkmen, E., & Han, W. (2023). EPU and financial performance in the hospitality and tourism industry: Moderating effect of CSR, institutional ownership and cash holding. *Tourism Management*, 98, 104769. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.tourman.2023.104769>
- Peng, H., Zhang, J., Zhong, S., & Li, P. (2021). Corporate governance, technical efficiency and financial performance: Evidence from Chinese listed tourism firms. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 48, 163-173.
- Strauss, A. (1987) *Qualitative Analysis for Social Scientists*. New York: CambridgeUniversity Press
- Strauss, A. L. & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Tien, N. H., Anh, D. B. H., & Ngoc, N. M. (2020). Corporate financial performance due to sustainable development in Vietnam. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(2), 694-705.
- Tran, N. P., & Vo, D. H. (2020). Human capital efficiency and firm performance across sectors in an emerging market. *Cogent Business & Management*, 7(1), 1738832. <https://doi.org/10.1080/23311975.2020.1738832>
- Yuk, H., & Garrett, T. C. (2023). Does customer participation moderate the effects of innovation on cost-based financial performance? An examination of different forms of customer participation. *Journal of Business Research*, 156, 113479.
- Wasiaturrehman, Sukmana, R., Ajija, S. R., Salama, S. C. U., & Hudaifah, A. (2020). Financial performance of rural banks in Indonesia: A two-stage DEA approach. *Heliyon*, 6(7), e04390. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e04390>

Abstract

Presenting the Financial Performance Evaluation model of Iranian Steel Companies Based on the Grounded Theory method

Tahereh Rezazadeh Tekieh¹
Mohammad Hossein Ranjbar²
Morteza Shafiee³
Faeqh Ahmadi⁴

Received: 8 / January / 2025 Accepted: 28 / February / 2025

Abstract

A company's competitiveness can be supported by using effective performance measurement, so corporate governance should identify the indicators that affect the company's performance and manage them in an effective way. It seems that successful companies in an industry are likely to focus on certain essential activities that allow them to operate within the constraints of their market to achieve the best possible results. Due to the importance of competition that today leads companies to better explain performance indicators, this research was conducted with the aim of providing a financial performance evaluation model of Iranian steel companies based on the Grounded theory method in 2023 through in-depth interviews with 10 experts in the field of finance and investment. The field of finance and investment has been done. In this way, first, by using snowball sampling and based on the opinion of experts, the categories under the title of causal conditions, intervention conditions, background conditions, and strategic factors and consequences were analyzed using Atlas software, and suitable model variables were identified. According to the results of the interviews with the experts, the most frequently related to the establishment of the valuation system, the lack of an integrated system, the stable process of financial supervision, administrative and organizational costs, and the accreditation of the output of the financial system were reported.

Keywords: Financial Performance, Valuation System, Financial Supervision, Accreditation

¹ Department of Accounting, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran.
Trezazadeh2018@gmail.com

² Department of Accounting and Financial Management, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran (Corresponding author) Mhranjbar54@iauba.ac.ir

³ Department of Industrial Management, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran.
Ma.Shafiee@gmail.com

⁴ Department of Accounting, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran.
Faeghahmadi@yahoo.com